

Angående betänkandet SOU 2025:104 – Ny kärnkraft: ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall

Årjängs kommun välkomnar utredningens ambition att skapa ett tydligt och långsiktigt system för hantering av radioaktivt avfall. Kommunen instämmer i att frågorna om säkerhet, miljöskydd och långsiktig förvaltning kräver tydliga ansvarsförhållanden och nationell samordning.

Samtidigt konstaterar kommunen att utredningen lämnar flera frågor öppna vad gäller lokal förankring, inflytande och ansvar vid eventuell lokalisering av anläggningar eller transporter som kan beröra kommunen. Dessa frågor behöver belysas ytterligare innan ett nytt system fastställs.

Delar av utredningen som berör Årjängs kommun

Utredningen behandlar frågor om lokalisering av framtida anläggningar för hantering, mellanlagring och slutförvaring av radioaktivt avfall. I detta sammanhang framhålls att urbergsområden med stabil geologi kan bli aktuella för undersökning och lokalisering av nya geologiska slutförvar.

Årjängs kommun, som har betydande urbergsområden och tidigare berörts i geologiska kartläggningar, kan därför komma att omfattas av framtida platsvalsprocesser.

Utredningen anger även att:

- en **nationell avfallsorganisation (NAO)** ska samordna planering och information till berörda kommuner,
- **lokal acceptans och samverkan** ska vara grundläggande vid platsval, och
- kommuner kan påverkas av **transporter och infrastruktur** kopplade till avfallshanteringen.

Kommunen anser därmed att Årjäng direkt eller indirekt berörs av utredningens förslag.

Kommunens synpunkter på utredningens förslag

Otydliga kriterier för platsval

Utredningen beskriver inte tillräckligt tydligt hur urval av kommuner för geologiska undersökningar ska ske.

Kommunen anser att:

- kriterierna för urval, geologiska bedömningar och process för samråd måste **fastställas i förordning eller föreskrift**,
- kommuner ska **informeras innan** de inkluderas i geologiska studier, och
- konsekvensbedömningar ska genomföras tidigt i processen.

Kommunalt inflytande och vetorätt

Utredningen nämner lokal förankring men anger inte hur kommunernas ställning i beslutsprocessen ska säkerställas.

Årjängs kommun anser att:

- kommunerna ska ha **formell vetorätt eller samtyckeskrav** vid lokalisering av anläggningar,
- staten ska finansiera **kommunal kompetensuppbyggnad och expertstöd**, och
- **kommunal insyn och representation** ska garanteras i den nationella avfallsorganisationens planeringsarbete.

Ekonomiska och administrativa konsekvenser

Utredningen saknar förslag om ersättning till kommuner som deltar i undersökningar eller påverkas av transporter.

Kommunen föreslår att:

- **kommunala kostnader** för planering, samråd och beredskap ska ersättas genom **statliga medel eller särskilda fonder**,
- en modell för **lokala kompensationsåtgärder** bör införas liknande den som används vid befintliga kärntekniska anläggningar.

Säkerhet och beredskap

Årjängs kommun noterar att risk- och beredskapsfrågor hanteras översiktligt i betänkandet.

Kommunen anser att:

- **kommunal räddningstjänst och regional beredskap** måste involveras i planeringen,
- det bör finnas **finansiering för utbildning och övning**, och

- ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och verksamhetsutövare behöver **förtydligas i lagtext**.

Informations- och kommunikationsansvar

Utredningen anger att NAO ska samordna information men preciserar inte hur detta ska ske lokalt.

Kommunen föreslår att:

- NAO åläggs ett **lagstadgat informationsansvar** gentemot berörda kommuner och invånare,
- informationsinsatser ska vara **kontinuerliga, öppna och begripliga**, och
- **lokala informationsforum** inrättas där kommunerna är representerade.

Sammanfattande bedömning

Årjängs kommun delar utredningens mål om ett säkert och hållbart system för omhändertagande av radioaktivt avfall, men betonar att:

- kommunernas roll måste stärkas,
- lokalt inflytande och ekonomisk ersättning måste regleras tydligt,
- säkerhet och beredskap kräver konkretisering, och
- informationsansvaret bör preciseras i lag.

Kommunen förutsätter att dessa aspekter beaktas innan regeringen går vidare med lagstiftning.

För övrigt har inte Årjängs kommun några synpunkter.

Peter Månsson
Samhällsbyggnadschef